

Rolnummer 5607
Arrest nr. 40/2014 van 6 maart 2014

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door het Hof van Beroep te Bergen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul en F. Daoût, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 27 februari 2013 in zake Jean-Marie Wellin tegen de nv « Belfius », waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 7 maart 2013, heeft het Hof van Beroep te Bergen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek, in die zin geïnterpreteerd dat ‘ al hetgeen betaalbaar is bij het jaar of bij kortere termijnen ’ moet worden gelijkgesteld met de schulden van termijnen van renten, huren en interesten van geleende sommen, zonder dat daarom de toepassing van die bepaling op een vordering die andere elementen dan interesten of inkomsten omvat, zou zijn uitgesloten, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het een niet redelijk verantwoord onderscheid invoert onder de schuldenaars van periodieke schulden, meer specifiek die met betrekking tot de maandelijkse afbetalingen van een lening op afbetaling, ongeacht of zij al dan niet zijn vervallen vóór de opzegging van het krediet, in die zin geïnterpreteerd dat het uitsluitend van toepassing zou zijn op het gedeelte van de maandelijkse afbetalingen dat met de interesten overeenstemt ?

Zo ja, bestaat er een andere interpretatie die de in het geding zijnde norm met die artikelen bestaanbaar zou maken ? ».

Memories zijn ingediend door :

- de nv « Belfius », met zetel te 1000 Brussel, Pachecolaan 44;
- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 17 december 2013 :

- zijn verschenen :

. Mr. E. Vanhoestenberghé, tevens *loco* Mr. M. Vanhoestenberghé, advocaten bij de balie te Charleroi, voor de nv « Belfius »;

. Mr. E. de Lophem, tevens *loco* Mr. S. Depré, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Snappe en E. Derycke verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Op 2 mei 1997 gaat de bvba « AFM » bij de bank « Gemeentekrediet van België » (vandaag de nv « Belfius ») een lening op afbetaling « Quadrafin » aan voor een bedrag van 650 000 frank. Het lastenpercentage van de maandelijkse afbetalingen bedraagt 0,28 pct., voor een bedrag aan lasten van 109 180 frank op 60 maandelijkse afbetalingen. De overeenkomst wordt aangegaan met het hoofdelijke en ondeelbare medeschuldenaarschap van Jean-Marie Wellin, de zaakvoerder van de vennootschap. De bvba wordt op 20 mei 1999 failliet verklaard. J.-M. Wellin zet zijn maandelijkse betalingen voort en vraagt, om fiscale redenen, elk jaar om de verrekening ervan in kapitaal en interesten te kennen.

Op 13 oktober 2003 stemt de bank in met een nieuw aflossingsplan en aanvaardt zij maandelijkse afbetalingen van 125 euro voor minstens zes maanden. Er wordt tevens gepreciseerd dat het debetsaldo 7 519,83 euro bedraagt. Op 27 maart 2007 vestigt de bank de aandacht van J.-M. Wellin op het feit dat hij het plan niet zou naleven aangezien de laatste betaling dateert van 1 maart 2004. Het debetsaldo bedraagt op dat ogenblik 8 494,15 euro.

Een ingebrekestelling wordt hem verstuurd op 9 juli 2009.

Op 30 december 2010 dagvaardt de bank J.-M. Wellin voor de Rechtbank van eerste aanleg te Charleroi en vordert zij de veroordeling van de verweerder tot het betalen van 2 913,14 euro, naast de interesten van 6,6 pct. per jaar op een hoofdsom van 4 574,27 euro vanaf 16 oktober 2010, een vordering die zij in haar conclusies op een som van 9 231,14 euro brengt.

Bij vonnis van 13 december 2011 verklaart de Rechtbank van eerste aanleg te Charleroi de vordering ontvankelijk en gegrond. Op 8 februari 2012 stelt J.-M. Wellin, die meende dat de vordering verjaard was, hoger beroep in en vraagt hij in hoofdorde om het vonnis teniet te doen en, in ondergeschikte orde, om voor recht te zeggen dat zijn schuld zich beperkt tot de som van 2 225,63 euro.

Het Hof van Beroep te Bergen stelt vast dat de eerste rechter, de beginselen met betrekking tot de in artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde korte verjaringen foutief heeft toegepast. Uit de elementen van het dossier blijkt immers dat, door de overeenkomst van 5 november 2003, een nieuwe schuld de oude heeft vervangen, waarbij slechts één van de oorspronkelijke medeschuldenaars zich ertoe verplichtte de oorspronkelijke som te betalen door ze via nieuwe maandelijkse afbetalingen en tegen een dagelijkse interest te betalen. Het Hof van Beroep is van oordeel dat er schuldvernieuwing heeft plaatsgevonden en dat bijgevolg te dezen is voldaan aan het in artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde criterium van de periodieke opeisbaarheid, en dat de vijfjarige verjaringstermijn moet worden toegepast.

De enige juridische hinderpaal waarover het Hof van Beroep te Bergen zich nog meent te moeten uitspreken, is de omvang van de toepassing van die verjaringstermijn : moet die verjaringstermijn enkel op de interesten worden toegepast of kan die tevens betrekking hebben op het geheel van de maandelijkse afbetalingen die nog verschuldigd blijven ? Aangezien het Hof van Beroep vaststelt dat de rechtspraak verdeeld is over het te geven antwoord, stelt het ambtshalve de hiervoor vermelde vraag.

III. In rechte

- A -

Standpunt van de Ministerraad

A.1.1. De Ministerraad voert in hoofdorde aan dat de prejudiciële vraag geen antwoord behoeft, aangezien de door de verwijzende rechter geformuleerde vraag betrekking heeft op de interpretatie van een wet, hetgeen enkel tot de bevoegdheid van de rechter behoort, onder toezicht van het Hof van Cassatie.

A.1.2. In ondergeschikte orde voert de Ministerraad aan dat de prejudiciële vraag ontkennend moet worden beantwoord.

Wat allereerst de vergelijking van de situaties betreft, gesteld dat zij realiseerbaar zou zijn, zou het de bedoeling zijn personen te vergelijken die in een identieke situatie zijn geplaatst, meer specifiek die van schuldenaars van periodieke schulden, *in casu* schulden met betrekking tot de maandelijkse afbetalingen van een lening op afbetaling.

Het verschil in behandeling zou voortvloeien uit het feit dat de schuldenaar van maandelijkse afbetalingen van leningen op afbetaling de toepassing van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek enkel zou genieten voor het gedeelte van de maandelijkse afbetalingen dat met de interesten overeenstemt. Volgens de Ministerraad vloeit het verschil in behandeling niet voort uit de getoetste regel maar uit een verschil in interpretatie met betrekking tot de draagwijdte van die regel.

In ondergeschikte orde, ten slotte, besluit de Ministerraad daaruit, na verschillende arresten van het Hof over hetzelfde artikel 2277 in herinnering te hebben gebracht, dat het door de wetgever nagestreefde doel legitiem is, namelijk de schuldeiser aanzetten tot zorgvuldigheid en de schuldenaar beschermen tegen de opeenstapeling van periodieke schulden over een te lange periode.

A.1.3. Wat betreft de interpretatie die aan de in het geding zijnde bepaling zou moeten worden gegeven, stelt de Ministerraad vast dat het Hof van Cassatie uiteenlopende arresten heeft gewezen en het dus aan de wijsheid van het Hof heeft overgelaten om artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek te interpreteren.

Standpunt van de nv « Belfius »

A.2. De nv « Belfius » voert aan dat artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt.

Na in herinnering te hebben gebracht dat die bepaling erin voorziet dat het bij wijze van uitzondering is dat een vijfjarige verjaring op de periodieke schulden van toepassing is en dat die uitzondering bijgevolg op restrictieve wijze moet worden geïnterpreteerd, voert de nv « Belfius » aan dat de geldlening *in casu* betrekking heeft op een schuldvordering *ne varietur*. Het is dus van belang een onderscheid te maken tussen de als dusdanig geleende geldsom, die het oorspronkelijke bedrag nooit kan overschrijden, en de interesten die moeten worden onderscheiden van het geleende kapitaal. Anders daarover beslissen zou trouwens neerkomen op het invoeren van een verschil in behandeling, dat geenszins verantwoord zou zijn, tussen, enerzijds, de partijen die zijn gebonden door een lening op interest, in het kader waarvan de lener zowel voor het kapitaal als voor de interesten aan de vijfjarige verjaring zou worden onderworpen, hoewel er geen enkel gevaar voor een opeenstapeling van schulden in hoofdsom bestaat, en, anderzijds, de partijen die zijn gebonden door een renteloze geldlening in het kader waarvan de lener steeds zou kunnen opeisen wat hem toekomt, behoudens toepassing van de gemeenrechtelijke tienjarige verjaring.

- B -

B.1. Artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« Termijnen van alijdurende renten en van lijfrenten;

Die van uitkeringen tot levensonderhoud;

Huren van huizen en pachten van landeigendommen;

Interesten van geleende sommen, en, in het algemeen, al hetgeen betaalbaar is bij het jaar of bij kortere termijnen,

Verjaren door verloop van vijf jaren ».

B.2. Het Hof wordt ondervraagd over de bestaanbaarheid van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, wanneer het in die zin wordt geïnterpreteerd dat de kortere verjaring waarin het voorziet, enkel van toepassing is op het gedeelte van de maandelijkse afbetalingen dat met de interesten van een lening op afbetaling overeenstemt, ongeacht of die maandelijkse afbetalingen al dan niet zijn vervallen vóór de opzegging van het krediet.

B.3. De kortere verjaring waarin artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek voorziet, wordt verantwoord door de bijzondere aard van de schuldvorderingen die zij beoogt : het gaat erom, wanneer de schuld betrekking heeft op de inkomsten die « bij het jaar of bij kortere termijnen » betaalbaar zijn, ofwel de kredietnemers te beschermen en de schuldeisers tot zorgvuldigheid aan te zetten, ofwel te vermijden dat het totaalbedrag van de periodieke schuldvorderingen voortdurend aangroeit. De kortere verjaring maakt het ook mogelijk de schuldenaars te beschermen tegen de opeenstapeling van periodieke schulden die, na verloop van tijd, een aanzienlijke schuld zouden kunnen worden.

B.4. Net zoals een kapitaalschuld waarvan het bedrag reeds bij het begin is vastgesteld, en die in periodieke schijven betaalbaar is, en waarvan het bedrag niet verandert naarmate de tijd verstrijkt, vertonen de maandelijkse afbetalingen met betrekking tot de terugbetaling van een lening op afbetaling eveneens het kenmerk dat het ontleende kapitaal van een lening op afbetaling niet stijgt naarmate de tijd verstrijkt. Elke maandelijkse afbetaling, in het kader van een lening op afbetaling, heeft voor gevolg dat een deel van de kapitaalschuld wordt afbetaald, waardoor de te betalen interesten verminderen.

B.5. Het criterium waarop het in geding zijnde verschil in behandeling steunt, afgeleid uit het karakter van het gedeelte van het kapitaal of van het gedeelte van de interesten van de schuldvordering, is relevant ten aanzien van het doel van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek, dat erin bestaat de schuldeiser tot zorgvuldigheid aan te zetten en tegelijk de schuldenaar te beschermen tegen de opeenstapeling van periodieke schulden over een te lange periode.

Ten aanzien van dat doel vertonen de schulden betreffende het deel van de maandelijkse afbetalingen dat overeenstemt met de terugbetaling van het ontleende kapitaal geen gelijkenissen met de interesten bedoeld in artikel 2277, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek, vermits die kapitaalschulden verminderen bij elke afbetaling, dan wel stagneren, bij gebrek aan enige afbetaling.

B.6. Daaruit volgt dat artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek, in die zin geïnterpreteerd dat het enkel van toepassing is op het gedeelte van de maandelijkse afbetalingen van een lening op afbetaling dat met de interesten overeenstemt, onder schuldenaars van periodieke schulden geen onverantwoord verschil in behandeling invoert.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet doordat de vijfjarige verjaring enkel van toepassing is op het gedeelte van de maandelijks afbetalingen van een lening op afbetaling dat met de interesten overeenstemt.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 6 maart 2014.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

J. Spreutels